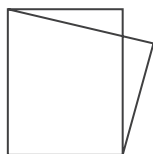

Varme mødesteder i Cold Hawaii?

Tillid, mødesteder og løsning af kollektive handlingsproblemer i et lokalsamfund

Gunnar Lind
Haase Svendsen,
professor, Syddansk
Universitet & Gert
Tinggaard Svendsen,
professor, Aarhus
Universitet

1. Indledning

Civilsamfundet er en grundsten under det danske velfærdssamfund. Men hvordan løses kollektive handlingsproblemer i civilsamfundet? Hvordan undgå, at de lokale kører på frihjul? Hvordan tilskynde til aktiv deltagelse i civilsamfundet? Hvorfor lykkes det nogle steder, men ikke andre? Tilstedeværelsen af tillid i et samfund kan her være en måde, hvorpå free-riding eller gratisme kan minimeres. Dermed øges sandsynligheden for, at det kollektive handlingsproblem kan løses, og at selvregulering kan finde sted (Olson 1965; Ostrom 1990). Dette gælder for alle kollektive handlingsproblemer, hvor to eller flere medlemmer i en gruppe er på tale, fx et fodboldhold som Hobro IK (Sørensen og Svendsen 2015).

Tillid mellem mennesker finder sted på mikroniveauet. Det er derfor ikke nok at bruge aggregerede data på makroniveauet til at udlede, hvordan mennesker rent faktisk interagerer i praksis (Nannestad 2008). Bidraget her er derfor at fokusere på den manglende mikrotilgang, så vi bedre kan forstå, hvorfor det lykkes at overvinde det kollektive handlingsproblem i civilsamfundet.

Hovedspørgsmålet i det efterfølgende er derfor: *Hvordan bidrager tillid til at løse kollektive handlingsproblemer i det danske civilsamfund?*

Vi vil i den forbindelse fokusere på betydningen af mødesteder for alle som fx halter, kulturhuse, biblioteker, forsamlingshuse, spejderhuse eller torve. Her har

lokale folk fra alle samfundslag mulighed for at mødes om kulturelle, idrætslige eller øvrige aktiviteter, hvilket styrker tilliden og det personlige kendskab på tværs af gruppeskel (Putnam 2000; Feldstein og Cohen 2003; Svendsen 2013, 2010). Som eksempel herpå vil vi tage Klitmøller på Thy – også kaldet "Cold Hawaii" på grund af det internationale surfer-community, der findes der. Omend klimaet som oftest er køligt, udgør Klitmøller et 'varmt' arnested for personligt kendskab, sociale netværk og aktiv brug af tillid – et blomstrende civilsamfund.

Afsnit 2 ser først på tillid, efterfulgt af betydningen af mødesteder som løsning på det kollektive handlingsproblem i afsnit 3. Dernæst ser afsnit 4 og 5 på et velfungerende civilsamfund i Klitmøller ("Cold Hawaii"). Afsnit 6 er en konklusion.

2. Tillid

Vi burde vel alle vide, hvad tillid er. Vi lever jo allesammen med tillid (og mistillid) tæt inde på livet hver eneste dag. Vi mærker tilstedeværelsen eller fraværet af tillid på vores egen krop. Kigger vi i litteraturen, fremgår det imidlertid, at der er mange og ofte modstridende definitioner – ja, ligefrem et konceptuelt kaos. Sagen kompliceres nemlig ved, at tillid dels består af mange elementer, dels er blevet brugt inden for mange discipliner, fx psykologi, management, kommunikationsvidenskab, sociologi, økonomi og statskundskab (McKnight og Chervany 2001: 28-31).

Barbalet (2009) har givet en definition af tillid, som bygger på Luhmann (1979). Tillid kan således defineres som et redskab til at reducere samfundets kompleksitet ved at skabe broer fra nutiden til fremtiden og hermed gøre fremtiden

mere forudsigelig. Barbalet betoner her elementerne sårbarhed, uvished/ usikkerhed og fremtidige gevinster. Hans definition kan sammenfattes som et menneskes *parathed til at gøre sig sårbar over for et andet menneske i håb om fremtidige, men usikre gevinster, som man ikke ville kunne have opnået uden tillid*. Bagsiden af tilliden er de risici, man tager, og hvor den gevinst, man håbede at få, i stedet viser sig at blive en omkostning – både emotionelt, socialt og til tider også økonomisk:

"[Tillid] kan ikke tages for givet. Tillid er risikabel, fordi det at stole på nogen gør en sårbar overfor bedrag eller det, der er værre. I forsøget på at overvinde usikkerheden fører tillid til en risiko for at blive bedraget" (Barbalet 2009: 368).

Det at nære tillid til nogen er altså 'risky business', også selvom man har indgående viden om den anden person og/ eller befinder sig i en national tillidskultur (Danmark og fx ikke Brasilien) eller regional tillidskultur (fx Vestjylland). Dette skyldes, at en person kun kan indgå en 'pagt' med en anden person om noget værdifuldt (udveksling af penge eller vigtige informationer, en samarbejdsaftale, moralsk støtte, fortrolige oplysninger, adgang til fællesskaber mv.) her og nu og blot kan håbe på, at personen i fremtiden vil leve op til denne tillid, sådan at det ønskede, fremtidige resultat opnås.

Nu er vi ikke alle blåøjede, ikke engang alle vi skandinaver. Et redskab til at mindske sandsynligheden for at blive sveget kunne derfor være at bruge sociale sanktioner. Dette kan dels foregå ved at forsøge at forebygge tillidsbrud i form af (mere eller mindre skjulte) trusler; dels i tilfælde af, at den anden rent faktisk har

svigtet ens tillid, som straf i form af fx eksklusion fra en gruppe, ødelæggelse af den andens rygte, irettesættelse og skældud eller ligefrem brug af vold (Newton 2007).

På mikroplanet letter gensidig tillid samarbejdet. Fx bruger man i Vestjylland ofte håndslag i stedet for kontrakter. Ja, ofte vil det at tilbyde en kontrakt ligefrem blive opfattet som et mistillidstegn og dermed en fornærmelse. Desuden vil det være lettere for folk, der grundlæggende stoler på hinanden, at være overbærende med hinanden i tilfælde af tillidsbrud. De giver med andre ord hinanden en stor "kredit" i den bredeste forståelse af ordet (fra latin, *credere*, at stole på) – lig den store og ofte nærmest utømmelige 'tillidskredit', man finder hos tætte venner, mellem ægtefæller og forældre og børn. Tillid kan også anskues ud fra et rationelt aktørperspektiv, hvor tillidsskænkeren ud fra information om tillidsmodtageren laver en 'kalkule' af de mulige risici og gevinster, der er forbundet med at stole på den anden. Den store gevinst er, at tillidsskænkeren – hvis den, han stoler på, rent faktisk er til at stole på – sparer penge og tid (sammenlignet med fx at udfærdige en kontrakt, bruge masser af tid på at finde informationer om, eller overvåge, den anden eller inddrage myndighederne). Et typisk eksempel fra Vestjylland er en lille virksomhed i Lemvig Kommune, Bonnet Maskinfabrik, hvor ejeren i et næsten forarget tonefald svarede følgende på spørgsmålet, om de bruger kontrakter:

"Vi bruger ikke kontrakter over for vores kunder. Sommetider brænder vi fingrene (...) Og vi står med et lager. Men nogen gange, så vinder vi osse lidt på [det]. Nej! Og vi var engang inde og forhandle med en mølleproducent, hvor du sku' jo skrive

Tilstedeværelsen af tillid i et samfund kan her være **en måde, hvorpå free-riding eller gratisme kan minimeres.**

under på og ha' advokat (...) Det har vi slet slet æ tid og lyst til at gå ind i et sådant samarbejde, fordi det... Hvis man ik' ka' tale sig til rette, og... holde dit ord, så øh ... plus vi ikke får en masse på papir osse. Det fordyrer og besværliggør det kun, og vi ska' ha' advokater med indover for at producere noget. Altså, vi er jo ingen papirfabrik, vi er en maskinfabrik" (Svendsen og Svendsen 2016: 117).

Vi anskuer sådanne brobyggende og bindende typer af sociale netværk som motoren i samfundet – i erhvervsliv, civilsamfund og i borgernes forhold til offentlige institutioner. Tillid i form af accepteret sårbarhed i håb om fremtidige gevinster er derimod den motorolie, der muliggør dette netværkssamarbejde. I mødet mellem mennesker kan vi både tale om, at konkret og social og institutionel tillid smører social interaktion og samarbejde. Mødesteder, tillid og social kapital hænger med andre ord sammen.

3. Mødesteder i løsningen af det kollektive handlingsproblem

Netop åbne mødesteder bliver på den måde centrale arnesteder for brugen

af tillid i inkluderende sociale netværk (brobyggende social kapital). Her kan folk møde hinanden på tværs af alle skel og på den måde imødegå, at der udelukkende dannes lukkede netværk (bindende social kapital) (Putnam 2000). Åbne, inkluderende mødesteder bidrager til at skabe sociale broer mellem snævre grupperinger og skaber større sammenhængskraft. Eksempler på sådanne mødesteder er arbejdspladser, biblioteker, forsamlingshuse, sportsklubber og sangkor (Putnam, Feldstein og Cohen 2003).

Selvom virtuelle mødesteder får mere og mere betydning, er det vitalt for lokale netværk at have et fysisk mødested, hvor mennesker mødes ansigt-til-ansigt. Sådanne fysiske mødesteder kan netop reducere det såkaldte free-rider-problem via en tit-for-tat-strategi (Olson 1965; Svendsen 2014). I en tit-for-tat-strategi vælger en agent at samarbejde i første spil for derefter at kopiere den andens træk i næste spil (Axelrod, 1984). Hvis den anden agent vælger ikke-samarbejde i det første spil, så vil den første agent altså svare igen med at kopiere og vælge ikke-samarbejde i næste spil.

Hvis man har snydt en anden person i et socialt netværk, så kan denne svare igen ved ikke at samarbejde, måske endda sanktionere socialt, og samtidig fortælle andre om, hvad der er sket, så snyderens omdømme svækkes i fremtiden. Dette kan udvikle sig til en særdeles ubehagelig oplevelse for snyderen, eftersom sociale netværk på denne måde kan iværksætte sociale sanktioner for at opføre sig som en 'skidt knægt'. Agenter med dårligt omdømme vil ikke få adgang til fremtidigt samarbejde i netværket, og denne sociale trussel kan virke opdragende og dermed være med til at forhindre free-riding.

Fordi ekstra sociale omkostninger på denne måde kan påføres en Homo Oeconomicus-type, der foretrækker at snyde hver gang, vedkommende kan score kassen på det, bliver det nemmere at løse det kollektive handlingsproblem (Svendsen og Svendsen 2016). Hvis mødestederne forsvinder, så forsvinder også tilliden som argumenteret af Putnam (2000). Han siger, at efterkrigs-generationen i USA tilbringer deres tid foran tv, mobiltelefoner, computere, play-

Varme mødesteder i Cold Hawaii?

stations, iPads osv., snarere end at møde andre mennesker, fx i en bowlinghal. Modsat har de ældre generationer ("Long Civic Generation") i USA, dvs. dem, der var unge i 1950'erne og 1960'erne, været engagerede i civilsamfundet og er det forsat.

På den baggrund bliver formålet at give et dansk eksempel på sammenhængen mellem mødesteder, tillid og samarbejde i et lokalsamfund – Klitmøller på Thy. Vi ønsker her mere specifikt at se på, hvordan fysiske mødesteder øger sandsynligheden for, at tillid, personligt kendskab og udbredt samarbejde på kryds og tværs i civilsamfundet kan bidrage til at løse det kollektive handlingsproblem og hermed drage den store majoritet af lokale beboere ind i et fællesskab og lokalt engagement, der sikrer tilvejebringelsen af fælles goder.

4. Klitmøller – en sjælden succes i landdistrikterne

Et surferparadis

Landsbyen Klitmøller i Thy Kommune ligger nordvest for Thisted og syd for Hanstholm.¹ Den er smukt omgivet af Vesterhavet, hvide sandklitter og nåletræsplantager. I løbet af de sidste 20 år har der været et jævnt stigende befolkningstal – fra 750 i 1993 til knap 900 i 2016. Dette kan undre, når man tager i betragtning dels landsbyens afsondrethed, dels at dette lokalsamfund ligger i en del af landet, hvor der er meget afvandring.

Fremgangen skyldes først og fremmest surfere, som har slået sig ned siden slutningen af 1970'erne (Helhedsplan for Klitmøller 2016). På en blæsende sommerdag kan gæster således se mange wind- og kitesurfere, paddlesurfere

og stand up-paddlesurfere i Klitmøller ("Cold Hawaii"). Hvert år valfarter mange surferentusiaster fra hele Nordeuropa til byen. Fra 2010 har Klitmøller været vært for den årligt tilbagevendende Cold Hawaii PWA World Cup i windsurfing (Klitmøller 2016). Ligeledes arrangerer surferklubben NASA hvert år en 3-4 stævner og har været vært ved DM i Wave/freestyle de sidste 10 år. NASA er hjemmehørende i "Hummerhuset", som lejes ud til foreninger (NASA 2016).

Lidt om undersøgelsen

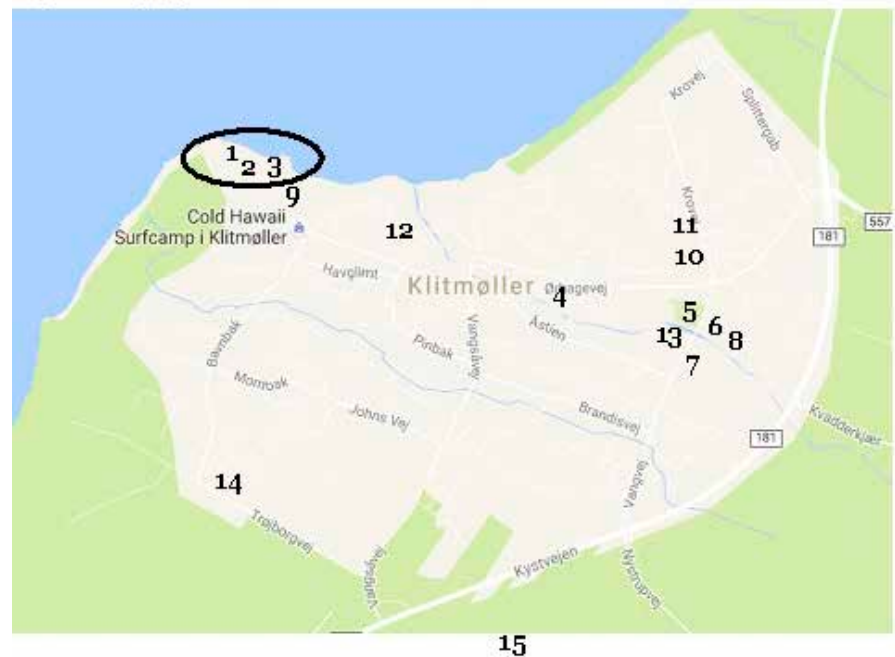
– og hvad der er sket sidenhen

Undersøgelsen baserer sig på 16 interview, der blev foretaget ud fra en interviewguide af en af forfatterne

på et feltarbejde i sommeren 2004. Interviewpersonerne bestod af nøglepersoner inden for det lokale erhvervsliv og foreningsliv samt to lokalhistorikere. Endelig blev der afholdt interview med kommunalt ansatte og en lokal fokusgruppe med henblik på at belyse lokale styrker og svagheder.

Selvom materialet således er 12 år gammelt, er der intet, der tyder på, at Klitmøller har 'mistet pusten' siden da. Den stadig positive befolkningsudvikling tyder herpå, ligesom stigningen i turister – herunder sommerhusgæster – der mangedobler befolkningstallet om sommeren. Siden en nedgang i turismen i 2008 er det kun gået fremad

Figur 1: Vigtige mødesteder i Klitmøller i 2004

1: Surferforeningen NASA's klubhus. 2: Æ Redningshus. 3: Fiskerskure. 4: Købmanden. 5: Kirken. 6: Skole/børnehave. 7: Sportspladsen. 8: Spejdernes klubhus. 9: Kroen. 10: Ældrecenter Klitrosen. 11: Badehotellet. 12: Vandværket. 13: Klitmøller Camping. 14: Nystrup Camping. 15: Golfbanen

Åbne, inkluderende mødesteder bidrager til at skabe sociale broer mellem snævre grupperinger og skaber større sammenhængskraft.

(Mandrup m.fl. 2016). Der er også stadig gang i foreningslivet. Et eksempel er spejderforeningen, der blev kåret som årets forening i Danmark i 2016 ud af 730 nominerede foreninger. Som begrundelse skrev juryen:

"Klitmøller Spejderne har demonstreret et højt lokalt aktiveringsniveau, med markant høje markedsandele i det samlede foreningsliv. Også på nationalt niveau er dette på højt plan. Juryen fremhæver Klitmøller Spejderes evne til at integrere sig i de øvrige aktiviteter i lokalområdet – herunder det store surfer community. Klitmøller Spejderne sætter ambitiøse mål og skaber synergier for Klitmøller. Disse synergier er med til at skabe lokal sammenhængskraft" (Go'on 2016).

5. Mødesteder, integration og skabelse af tillid

Når man går rundt i Klitmøller – og ikke mindst når man begynder at snakke med de lokale – finder man ud af, at stedet

er fuldt af mødesteder, der kan understøtte social interaktion. Figur 1 viser de vigtigste mødesteder.

Den gamle havn, Landingspladsen, omtales i folkemunde som 'æ hav' (se den med fed optrukne cirkel i figuren). Den strækker sig som en slags halvmole ud i havet ved Ørhage. Tidligere udgjorde den et meget vigtigt møde- og arbejdssted for de lokale fiskere. Nu fungerer den som et vigtigt, lokalt mødested for grupper med forskellige rekreative interesser, primært lystfiskerne og surferne. Her ligger tre vigtige mødesteder – surferforeningens klubhus, lystfiskernes skure og redningshuset, der fungerer som forsamlingshus. Interviewene viser, at mange lokale dagligt går en tur ned til Landingspladsen for at sige "goddaw" til venner og bekendte. Også mange turister flokkes her på nogle af de mest brugte og betydningsfulde kvadrater i byen. Lystfiskerforeningen KLF66 står for en lang række arrangementer i "Æ Warmstow" og i "A Biedstow", hvor de

håber mange vil deltage. Deres slogan er: "...te' æ haw, we' æ haw og po' æ haw!" (KLF66 2016).

Endvidere spiller frivillige foreninger en vigtig rolle som mødesteder, hvor befolkningen møder hinanden på tværs af sociale skel. Hermed skabes der åbne, sociale netværk, fx mellem de lokale og surferne, der tidligere har levet i to parallelsamfund. Formelle og uformelle netværk i Klitmøller udgør alt i alt et stærkt og aktivt civilsamfund. Interviewpersonerne fremhævede især Klitmøller Vandværk som vigtig. 10-12 personer deltager i bestyrelsen for Klitmøller Vandværk, som er stærkt lokalt forankret via både formelle og uformelle sociale netværk, hvor der er regelmæssig personlig kontakt. Efter alt at dømme er Vandværket den vigtigste bro mellem de sociale netværk i lokalsamfundet. Det fungerer som et slags 'repræsentantskab' for foreningslivet, idet bestyrelsen består af de ledende medlemmer i de vigtigste foreninger som KLF66,

Varme mødesteder i Cold Hawaii?

idrætsforeningen, forsamlingshuset og spejderne.

I Klitmøller finder vi også mange netværk, der ikke er foreningsbaserede. Et godt eksempel på et sådan netværk, der ifølge flere udsagn har fungeret utroligt godt, er en kreds omkring skole og børnehave, der både rummer lokale og tilflyttere. Herom hedder det fx:

”På vores børneområde, der kører det helt suverænt vanvittigt godt. Og det får vi at vide fra Hanstholm kommune ... Og det er netop det der med, at vi hjælper hinanden på kryds og tværs ... frivillig hjælp” (Svendsen 2007: 64).

I det hele taget finder vi i Klitmøller en meget tæt forbindelse mellem offentlige serviceinstitutioner som skole, børnehave, fritidsklub, kirke og de frivillige foreninger eller sammenslutninger. Mange interviewpersoner talte om et tæt samarbejde inden for børneområdet, mellem spejderne og idrætsforeningen, mellem borger-/handelsstandsforeningen og menighedsrådet samt flere andre foreninger. Dette samarbejde forekommer meget fleksibelt og foregår for en stor dels vedkommende i uformelle netværk, hvor man ofte samles i private hjem. En tilflytter, der har boet i Klitmøller i 23 år, udtalte fx:

”Jeg tror, at Klitmøller er et samfund, der står godt sammen. De arbejder godt sammen både ... det er lige fra vandværk til andre foreninger dernede, hvor de støtter hinanden godt. Det synes jeg er en god ting (...) Klitmøller er mere end to vejskilte” (Svendsen 2007: 65).

Om end der tidligere har været problemer med overnattende surfer-turister, er

de tilflyttede surfere ved at være godt integreret. F.eks. kommer børnene i NASA's surferskole fra ”alle sociale lag”, og deres forældre er både lokale og tilflyttere. Også spejderne fungerer som en vigtig platform for integration – forstået som et sted, hvor folk på tværs af sociale skel jævnligt mødes, opbygger tillid til hinanden og tilvejebringer kollektive goder (fx oplevelser, opdragelse og nyttige kompetencer til børn og unge). Dette sker gennem et stort opsøgende arbejde. ”Vi render hen og hiver fat i de nyttilkomne”, som en spejderleder udtrykker det. Endelig sker der integration mellem tilflyttere og lokale i Lystfiskerforeningen (se Figur 2).

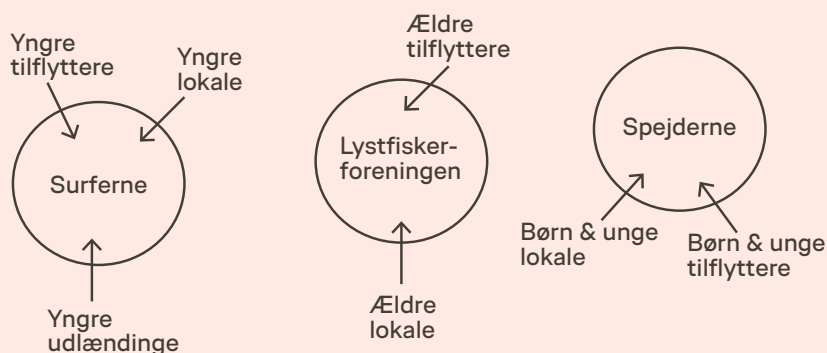
Det er også vigtigt at nævne fodboldklubben Klitmøller IF, der siges at være mest domineret af lokale. Men man må formode, at også en del tilflyttere – og tilflytterbørn – kommer her, og at der her sker en vis form for integration. Det er karakteristisk, at mølboerne ser tilflytterne som en styrke snarere end en svaghed. F.eks. lyder en udtalelse:

”Klitmøller har jo den styrke at der er en god blanding af mennesker herude ... som er født og opvokset herude og masser af tilflyttere også – en god blanding” (Svendsen 2007: 74).

I Klitmøller siger man 'goddaw' til hinanden. Ja, man har simpelthen hilsepligt. Flere interviewpersoner siger, at goddaw'et er noget, der adskiller land fra by. Man oplever det fx ikke i Hanstholm, hvor folk ikke kender hinanden og kulturen er anderledes. Tilflyttere lærer simpelthen at hilse goddaw. Fx beretter en interviewperson om et tysk ægtepar, der lige er flyttet til, og som allerede hilser. Ikke at de dermed bliver betragtet som lokale – men det signalerer, at man er del af en sammenhæng, et fællesskab.

Goddaw'et hænger tydeligvis sammen med en lokalkultur, der bærer dybt præg af, at 'et ord er et ord', og at man gennemfører de ting, man har lovet: ”Det vi går ind for, det gør vi virkelig færdigt”, som en typisk udtalelse lyder. Det gælder ikke mindst inden for det lokale erhvervs-

Figur 2: Platformer for integration

I Klitmøller siger man 'goddaw' til hinanden. Ja, man har simpelthen hilsepligt.

liv, hvor personlige netværk er meget værdifulde, fordi de giver adgang til mange nyttige oplysninger og (evt. også) vernetjenester. Man bliver derfor nødt til at være tillidsværdig for ikke at blive udstødt af fællesskabet. Tilliden fungerer tydeligvis som 'motorolie' i lokalsamfundets motor – og risikoen ved at stole på hinanden med henblik på fremtidige gevinster minimeres tydeligvis af, at alle kender alle, og at der bliver benyttet sociale sanktioner overfor 'lovbryderne'. Fx blev en lokal entreprenør spurgt, hvad der sker, hvis kollegaer eller samarbejdspartnere "bryder deres ord". Straks kom det prompte: "Det gør de ikke!". Efter igen at have spurgt ind til konsekvenserne, smilede han blot og gentog sit svar med tryk på hvert ord:

"Det gør de ikke!". Hvis, uddybede han til sidst, der sker noget uforudset, og der opstår risiko for konflikter, mødes man ansigt til ansigt og finder et kompromis. Men man løber ikke fra sine løfter og ødelægger sit gode rygte (Svendsen 2007: 73).

6. Konklusion

I civilsamfundet sker det nogle gange, at kollektive handlingsproblemer løses selvom det ofte bedre vil kunne betale sig at være gratist og lade andre gøre arbejdet for sig. Derfor kan det undre, at nogle steder lykkes det, mens andre steder lykkes det ikke.

Hovedspørgsmålet var derfor: Hvordan bidrager tillid til at løse kollektive hand-

lingsproblemer i det danske civilsamfund? Teorien pegede her på, at fysiske mødesteder og tillid kan betinge succes eller fiasko i de sociale netværk. Denne logik om det vellykkede samarbejde i civilsamfund bekræftes af empirien, hvor vi undersøgte tilstedeværelsen af mødesteder i Klitmøller ("Cold Hawaii") som en vigtig forudsætning for, at tillid kan få lov til at smøre de sociale netværk. Fysiske mødesteder synes netop at kunne øge sandsynligheden for, at tillid kan løse kollektive handlingsproblemer i civilsamfundet. Derfor kan det velfungerende civilsamfund i "Cold Hawaii" danne model for andre civilsamfund, som hæmmes af færre eller ingen mødesteder. ♦

REFERENCER

- Axelrod, R. (1984) *The Evolution of Cooperation*. New York: Basic Books.
- Barbalet, J. (2009) "A characterization of trust, and its consequences". *Theoretical Sociology* 38: 367-382.
- Go'on (2016) "Årets forening 2016 er Klitmøller Spejderne": www.xn--sttdelokale-hgb.nu/forening/? (Adgangsdato: 01-12-2016).
- Helhedsplan for Klitmøller 2026 (2016). Helhedsplan for Klitmøller 2026: <https://issuu.com/helhedsplanklitmoller/docs/helhedsplan-klitmoller-2026> (Adgangsdato: 04-12-2016).
- KLF66 (2016) "Lystfiskerforeningen KLF66" www.klf66.dk/klf66/index.php?ho=home (Adgangsdato: 05-12-2016).
- Klitmøller (2016) Klitmøller hjemmeside: klitmoller.dk (Adgangsdato: 04-12-2016).
- Luhmann, N. (1979) *Trust and Power: Two Works by Niklas Luhmann*. Chichester: John Wiley.
- Mandrup, L. m.fl. (2016) "Cold Hawaii": http://sk.nordjyske.dk/Cold_Hawaii/index.html (Adgangsdato: 04-12-2016).
- McKnight, D.H. og Chervany, N.L. (2001) "Trust and distrust definitions: One bite at a time". I: R. Falcone, M. Singh og Y.-H. Tan (red.) *Trust in Cyber-societies*, 27-54. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg.
- Nannestad, P. (2008) "What have we learned about generalized trust, if anything?" *Annual Review of Political Science*, 11, 413-36.
- NASA (2016): "Surfklubben NASA" <http://nasa.coldhawaii.eu> (Adgangsdato: 05-12-2016).
- Newton, K. (2007) "Social and political trust." I: Russell Dalton og Hans-Dieter Klingemann (red.) *The Oxford Handbook of Political Behavior*, s. 342-361. Oxford: Oxford University Press.
- Olson, M. (1965) *The Logic of Collective Action*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (1990) *Governing the Commons. The Evolution of Institutions for Collective Action*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Putnam, R.D. (2000) *Bowling Alone - The Collapse and revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.
- Putnam, R.D., L.M. Feldstein and D. Cohen (2003), *Better Together: Restoring the American Community*, New York: Simon & Schuster.
- Svendsen, G.T. (2014), *Trust*. Aarhus University Press, Denmark.
- Svendsen, G.L.H. (2004) "Vi hilser da på hinanden ...". Social kapital i en dansk udkantskommune. *Dansk Sociologi*, 3: 29-47.
- Svendsen, G.L.H. (2007) "Hvorfor klarer nogle udkantssamfund sig bedre end andre? En analyse af udnyttelse af stedbundne ressourcer i to danske udkantssamfund". IFUL Report 2/2007.
- Svendsen, G.T. og Svendsen, G.L.H. (2006) *Social kapital: En Introduktion*. Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Svendsen, G.L.H. og Svendsen, G.T. (2016) *Trust, Social Capital and the Scandinavian Welfare State. Explaining the Flight of the Bumblebee*. Edward Elgar, Cheltenham, UK.
- Svendsen, G. T. og Sørensen, M.P. "Miraklet i Hobro: Tillid som konkurrenceparameter i fodbold?" *Gjallerhorn*, 22, 82-87.

ENDNOTES

¹ Afsnittet om Klitmøller baserer sig delvist på Svendsen (2007).